

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

З появою держави пов'язане виникнення і розвиток бюджетних відносин. Регулювання державою соціально-економічних процесів, що відбуваються в суспільстві, здійснюється шляхом перерозподілу валового внутрішнього продукту. Соціально-економічний розвиток будь-якої держави обумовлено необхідністю функціонування бюджетної системи.

Бюджетний кодекс України визначає бюджет таким чином: «бюджет – це план формування завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду». Бюджету як економічній категорії, що входить до складу фінансів в цілому, притаманні і спільні з ними ознаки, і деякі особливості, що пов'язані насамперед з фактом існування бюджету як специфічної форми перерозподілу суспільного продукту. Ця специфічна економічна форма полягає в акумуляції визначеної частини валового внутрішнього продукту всього суспільства для забезпечення його розвитку на засадах соціальної справедливості та задоволення потреб розширеного відтворення в цілому. Потреби розширеного відтворення та цілі, поставлені на кожному визначеному етапі розвитку суспільства, є основними критеріями, що визначають пропорції перерозподілу валового внутрішнього продукту між окремими галузями економіки. Формами реалізації політики державного регулювання та стимулювання економіки при використанні такого інструменту як бюджет, виступають доходи та видатки бюджету.

Основною ланкою фінансової системи є бюджетна, яка організаційно залежить від форми державного устрою і складається з державного та місцевих бюджетів. Відносини між державним і місцевими бюджетами вибудовуються на основі єдності бюджетної системи й фінансової політики держави. Як визначає Бюджетний кодекс, «бюджетна система України – сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням

економічних відносин, державного і адміністративно-територіального устроїв». До прийняття 21 червня 2001 року Бюджетного кодексу України бюджетні правовідносини регулювались статтею 2 Закону України «Про бюджетну систему України» в редакції від 29.06.1995 року, яка встановлювала, що «бюджетна система України складається з Державного бюджету України, республіканського бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів». Вищезазначена стаття давала й визначення зведеного бюджету та деталізувала його складові на різних рівнях. До того ж, стаття 3 Закону України «Про бюджетну систему України» визначала бюджетних устрій як сукупність принципів, за допомогою яких побудована бюджетна система, структури бюджетної системи та взаємозв'язку між її окремими складовими. Відмінною рисою чинного законодавства, що регулює бюджетні взаємовідносини, є відсутність такого визначення бюджетної системи.

Виходячі з визначення бюджетної системи України, існують деякі фактори, що впливають на її сутність, зміст та склад. Це економічні взаємовідносини, державний та адміністративно-територіальний устрій. Таким чином, бюджетне законодавство в частині визначення бюджетної системи відображає правові конституційні норми, які закріплені статтями 132 Конституції України – територіальний устрій та 133 – адміністративно-територіальний устрій України.

В державах з різними типами державного устрою функціонують різні типи бюджетної системи: в унітарних країнах – дворівнева, що складається з державного та місцевих бюджетів, в федеративних країнах бюджетна система включає декілька рівнів – федеральний бюджет, бюджети членів федерації, місцеві та бюджети земель.

Водночас, з фінансово-регулятивної точки зору І.Я.Чугунов дає таке визначення бюджетної системи: «бюджетна система – це сукупність бюджетів, утворена на основі адміністративно-територіального устрою держави та взаємовідносин між ними, які вибудовуються з огляду на оптимальний розподіл і фінансове забезпечення повноважень органів державної та місцевої влад між бюджетами усіх рівнів, спрямованих на соціально-економічний розвиток суспільства.»

Конституція України статтею 95 встановлює, що бюджетна система будується на принципах справедливого розподілу національного багатства між громадянами та територіальними громадами та закріплює виключно законодавче та цільове регулювання витратків держави на суспільні потреби; наголошує на ідеї збалансованості бюджету; закріплює принципи звітності та прозорості. Стаття 7 Бюджетного кодексу деталізує ці загальні принципи шляхом виділення та роз'яснення переліку принципів бюджетної системи України як основних передумов регулювання бюджетної діяльності [2, с.23]

На початку становлення однією з характерних рис бюджетних систем розвинутих країн була залежність державного бюджету від місцевих бюджетів.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001р. №2542-III// Відомості Верховної Ради України.-2001.-№37.

2. Научно-практический комментарий Бюджетного кодекса Украины: под общ. ред. Н. П. Кучерявенко – Х.: Одиссей, 2005. – 414 с.

Ірина Саламаха

Київський національний торговельно-економічний університет

ЕТАПИ РОЗРОБКИ ПРОЕКТІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Проект розвитку підприємства – це одноразовий комплекс взаємопов'язаних заходів на підприємстві, що забезпечують перехід від теперішнього його стану до нового, і спрямований на досягнення конкретно визначених результатів при встановленому ресурсному забезпеченні з чітко сформульованими цілями протягом заданого періоду часу.

Поняття «проект розвитку підприємства» в сучасній спеціальній літературі зустрічається не часто і є дискусійним питанням. Більшість авторів отождожують його з інвестиційним проектом [3, 4, 5].

У науковій літературі відсутня єдність поглядів на процес розробки проекту розвитку, тобто послідовність дій, які повинні бути здійснені в процесі його обґрунтування. В міжнародній практиці план розвитку підприємства представляється у вигляді спеціальним чином оформленого бізнес-плану. Кожний новий проект підприємства пов'язаний із залученням нових інвестицій [4 с. 28]. У окремих дослідників послідовність процесу створення проекту розвитку представляється у вигляді проєктного циклу, що являє собою схему за допомогою якої відбувається встановлення певної послідовності дій при його розробці та впровадженні [1, 2, 3]. Він відображає розвиток проекту від формулювання ідеї до оцінки результатів, як послідовність стадій, кожна з яких має своє призначення і встановлену тривалість в часі.

Процес розробки проєктів розвитку підприємства має здійснюватися поетапно. Зміст етапів процесу розробки проекту розвитку полягає у наступному:

1 етап – формування мети проекту розвитку підприємства. На цьому етапі керівництво підприємства аналізує його поточний стан і визначає найбільш пріоритетні напрями подальшого розвитку. Результат аналізу оформлюють у вигляді основної мети проекту розвитку, яка направлена на вирішення найбільш важливих для підприємства задач.

2 етап – формування інформації. На цьому етапі необхідно проаналізувати інформацію про фінансовий стан підприємства, величину ризику при вкладанні інвестицій у розвиток підприємницької структури, її перспективи і стратегія розвитку.

3 етап – аналітична робота по проекту, яка розглядається як складова частина діяльності підприємства, і призначена для оцінювання інформації та підготовки прийняття рішень на основі розрахунку основних економічних показників проекту розвитку підприємства.